

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра української літератури

Я.О.ПОЛЩУК, Л.В.ТОМЧУК

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
із курсу “Історія української літератури
кінця XIX – початку XX століття”
(Ранній модернізм)

Методичний посібник
для студентів української філології

Рівне - 2003

Поліщук Я.О., Томчук Л.В.

Практичні заняття із курсу “Історія української літератури кінця XIX – початку XX століття (Ранній модернізм)”: Методичний посібник для студентів української філології. – Рівне: РДГУ, 2003. – 38 с.

Автори: **Я.О. Поліщук**, доктор філологічних наук; професор кафедри української літератури РДГУ;
Л.В. Томчук, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури РДГУ

Рецензенти: **П.В. Білоус**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Житомирського державного педагогічного університету ім. І.Франка;
П.О. Лобас, кандидат філологічних наук, професор кафедри українознавства РДГУ;
В.А. Хмель, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії літератури та славістики РДГУ

Відповідальний за випуск: **Я.О. Поліщук**, доктор філологічних наук; професор кафедри української літератури РДГУ

Затверджено на засіданні кафедри української літератури РДГУ, протокол № 5 від 28 січня 2003 р.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою РДГУ, протокол № 7 від 26 березня 2003 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2003

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Історія української літератури, як відомо, належить до базових дисциплін фахової університетської підготовки філологів-україністів. Попри безперечну стратегічну важливість у філологічній освіті, вона приваблює багатьох студентів можливістю інтелектуальної співтворчості, розвитку критичного мислення та ерудиції, тісною пов'язаністю із загальними процесами історії та культури України. Адже відомо, що в культуротворчих процесах української нації на різних етапах саме літературі належало чільне місце та вирішальне значення – від середньовічних та барокових пам'яток до “Енеїди” Івана Котляревського та Шевченкового “Кобзаря”, від модерністських ідей Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Володимира Винниченка до постмодерної гри романів Юрія Андруховича.

Прикметно й те, що протягом останнього десятиліття українська літературознавча наука не просто зазнала суттєвої еволюції, а й нерідко радикально переосмислила (і продовжує це робити, бо процес триває!) загальні позиції, методології, оцінки та підходи. Це спричинило особливий інтерес до історії української літератури, зокрема із боку молодих дослідників, які сміливо відкидають стереотипи марксистсько-ленінського літературознавства, шукають нових шляхів інтерпретацій цікавого та суперечливого літературного життя українців XIX-XX століть. Минувшина нашої національної літератури стає цікавим, захопливим полем для творчого пошуку і дослідницької ініціативи, про що переконливо свідчать праці молодих літературознавців.

Між тим, стереотипи віджилої соціологічної науки не подолано до кінця. Сучасний студент також матиме змогу із ними зіткнутися, звернувшись до підручників, монографій та статей 1960-1980-х років. Важливо поставитися до ідей та аргументів таких праць критично, побачити в них елемент політико-ідеологічної кон'юнктури, як, скажімо, апологія пролетаріату, пересадне акцентування класово-соціальних конфліктів, відкидання національної ідентичності як шкідливого “буржуазного” впливу тощо. Зрештою, у світлі сучасних критеріїв літературознавчої науки, звільненої від соціологічної заангажованості, зробити це буде не так і

складно, тим більше, якщо студент виявить активність на лекціях та в самостійній роботі над матеріалом.

Одним із найактивніших та найконтroversійніших періодів українського літературного життя визнають добу кінця XIX та початку XX століття. На цей час українська література виходить на рівень із іншими розвиненими письменства європейських народів. Її естетичні набутки представляє ціле гроно блискучих майстрів, яких не посоромилася б жодна національна культура, - Іван Франко, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Ольга Кобилянська, Василь Стефаник, Володимир Винниченко. Практично саме в цей період наша література досягла моделі самодостатньої культурної творчості, отієї “повноти”, брак якої вбачав Дмитро Чижевський у порівняльному дослідженні української духовності у слов'янському та світовому контексті. Українство ще не самовизналося як нація, змагаючи під гнітом двох держав-імперій – Російської та Австро-Угорської, ще у переважній більшості було репрезентоване імперськими силами як “малоросійська народність”, однак завдяки літературним досягненням найвищої проби воно переконливо засвідчило могутній чинник національного відродження. Національна ідея, по суті, стає провідною ознакою літературної творчості межі XIX та XX віків, проте реалізується вона по-різному – від неонародницьких течій до відверто новаторських, модерністських гасел.

Оскільки саме модернізм стає протягом XX століття ключовою естетичною парадигмою в Європі, період зламу сторіч останнім часом усе частіше називають добою *раннього модернізму*. Не можна заперечити, що модерністичний рух виявився своєрідною революцією в новочасному мистецтві, значення якої виходить далеко за межі певних хронологічних вимірів. Українське літературознавство лише останнім часом упритул підійшло до комплексного вивчення явища національного модернізму. Звісно, із великим запізненням, якщо порівнювати із літературознавчою практикою Західної Європи; також із дуже помітним відставанням, якщо говорити про центральноевропейський контекст, маючи на увазі країни колишнього “соцтабору” – Польщу, Чехію, Угорщину, Словаччину. Натомість ми, українці, маємо клопіт із переписуванням історії літератури останнього століття, оскільки дотеперішній її канон однозначно конституював модернізм як явище маргінальне,

другорядне, шкідливе, своєрідне естетичне збочення чи й, того більше, тупиковий шлях. Це відставання, певна річ, є вразливою стороною наших сучасних студій модернізму. Попри все, останнє десятиліття можна назвати дуже успішним і навіть щасливим часом дослідження українського модернізму. Протягом цього невеликого періоду наша інтелектуальна думка, досить швидко оговтавшись від соціально-ідеологічних стереотипів минулого, дала блискучий і по-своєму знаковий аналіз входження національної літератури у світовий досвід модернізму (праці Соломії Павличко, Тамари Гундорової, Григорія Грабовича, Марка Павлишина, Віри Агеєвої, Володимира Панченка, Стефанії Андрусів, Ярослава Поліщука та інших). Важливо, що вони активно сприймалися українською гуманітаристикою в цілому, обговорювалися в періодиці, провокували дискусії. Проблема українського модернізму розглядається на сьогодні по-різному, так само по-різному діагностують наявність модерної естетичної свідомості в українській літературі. Але загальний позитивний ефект подібних досліджень (незважаючи на те, чи визнавали вони національний досвід модернізму, чи відмовляли українцям у праві на нього) проявився в тому, що проблема модернізму стала очевидною больовою точкою сучасної суспільної думки, а це означає, що літературознавча дискусія вже від початку не мала вузькофахового характеру, а набрала натомість серйозних обертів загальносуспільної дискусії гуманітарників.

Можна стверджувати, що названі праці загалом позитивно відповіли на принципове для сучасної української культури питання, тобто вони засвідчили безперечну наявність (при всіх його можливих історичних контроверсіях!) цікавого досвіду модернізму в нашій літературі ХХ століття – від бурхливих процесів модернізації художнього слова, характерних для доби раннього модернізму, тобто межі віків та початку нового століття, аж до вітчизняних і діаспорних (Нью-Йоркська група) “шістдесятників”, які вкотре актуалізували новітню естетичну свідомість на національному українському ґрунті. Сьогодні, після досить широкого розголосу згаданих вище досліджень, а зокрема С.Павличко та Т.Гундорової, вже навряд чи треба когось переконувати в існуванні українського модернізму як культурної реальності, а не фантому чи штучно вигаданого шаблону відповідності нашої літератури західним естетичним критеріям. І це

слід вважати безперечним здобутком сучасної літературознавчої науки, причому здобутком, що виходить за рамки наукового “цеху”, бо має стратегічне значення для всієї української гуманітаристики, особливо для наук історичних: якщо доведено існування модернізму в літературі, то наступним кроком має стати його конституювання в історії живопису, музики, архітектури, науки тощо.

Отже, сучасний процес дослідження модернізму виявив цілу низку стратегічних акцентів, які дозволяють говорити про цей предмет студій якнайсерйознішим чином. Ба більше, у сенсі культурної інтеграції український модернізм сприймається як дуже важливий елемент культурної ситуації (власне, культурного роздоріжжя) України. Інакше кажучи, оцінки національно-модерного письменства, легко долаючи межі літературознавчої науки, виходять на рівень геополітичних аспірацій нинішнього нашого суспільства. Інша річ, що офіційні чинники надто мляво реагують на ці оцінки, та й узагалі на динамічний розвиток літературознавчих концепцій, що пробують ієрархізувати цілий універсум культурних вартостей модерної цивілізації.

У поданих нижче планах практичних занять із курсу “Історія української літератури кінця XIX – початку XX століття (Ранній модернізм)” ми прагнули подати найхарактерніші творчі постаті та тексти, звільняючи їх водночас від стереотипних оцінок минулого. Так, реабілітуємо величезну вагу новаторської творчості Володимира Винниченка, раніше замовчуваного та шельмованого комуністичним режимом, говоримо на повен голос про новаторство “Молодої Музи”, котру було прийнято осуджувати за декадентство, про Богдана Лепкого, Олександра Олеся, Агатангела Кримського, Миколу Вороного, Грицька Чупринку. Ці недавно повернуті в історію літератури імена засвідчують силу і різноманітність літературних талантів України на межі XIX та XX віків.

Разом із тим нові акценти мають бути присутні сьогодні в аналізі творчості Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Василя Стефаника, Михайла Коцюбинського. Нинішній стан літературознавчої науки вимагає звільнення цих письменників від класичного глядіння. Тим більше, що гарні приклади сучасних інтерпретацій класиків студент знайде у працях сучасних літературознавців, рекомендованих до студіювання. Спираючись на них, відшукаємо у творах майстрів риси модернізму, естетизму,

фемінізму, стилевого новаторства тощо. Взагалі, нове прочитання художніх творів сьогодні є важливою особливістю вивчення літератури у вищій та середній школі України, через те цій проблемі буде присвячено багато уваги протягом практичних занять, а пропонувані у планах питання нерідко орієнтують студента саме на пошук нових, оригінальних ключів інтерпретації відомих текстів.

Вивчення курсу історії української літератури кінця XIX – початку XX століть вимагає від студента поєднання теоретичних знань та практичних навиків літературознавчого характеру. В аналізі художніх текстів спираємося на базові поняття поетики літературного твору, отже, потрібно регулярно працювати зі словниками літературознавчих термінів (радімо найновіше видання “Літературознавчий словник-довідник” за ред. Р.Гром’яка та Ю.Коваліва), Українською літературною енциклопедією тощо. Дуже доречними будуть знання із зарубіжної літератури відповідного періоду, котрі дозволять робити компаративні зіставлення та спостерігати співзвучні тенденції у текстах різних європейських літератур. Розвиток такого роду знань та навичок є орієнтацією на самостійну практичну роботу майбутніх викладачів-філологів та літературознавців.

Готуючись до занять, студенти мають не лише прочитати класичні твори української літератури означеного періоду, а й опрацювати подані у планах джерела. Це спонукатиме до самостійних інтерпретацій (чи бодай елементів такої самостійності) тих або інших текстів. Робимо акцент на творче, критичне вивчення джерел, адже нерідко одні й ті ж факти різні сучасні дослідники оцінюють по-різному. Вважаємо за необхідне знайомство студентів одразу із цілим комплексом занять, який представляє послідовне виконання певних фахових завдань протягом цілого академічного року. Слід пам’ятати, що до практичного заняття треба готуватися заздалегідь. При цьому плани занять мають послужити студентові за методичну орієнтацію, допомогти йому в організації самостійної роботи над текстами першоджерел та їх критичним осмисленням, спонукати до чітких визначень та аргументації власної позиції.

В основі поданих нижче планів практичних занять монографічний принцип розгляду матеріалу, тобто на одне заняття зазвичай виноситься один твір (епічний чи драматичний) або добірка творів (лірика). Такий підхід виправданий практичним досвідом

викладання, він дає змогу зосередитися на всебічному пізнанні та інтерпретації найталановитіших, найяскравіших, найхарактерніших творів літератури означеного періоду. Студентові легше зорієнтуватися в монографічній темі. Проте це, звичайно, не означає, що аналіз одного твору має проводитися ізольовано від усього комплексу творчої діяльності письменника та літературного процесу його часу. Тут має спрацювати якраз принцип магічного кристалу, коли через одну призму бачення висвітлюється весь художній світ письменника, уся своєрідність його індивідуальної естетики.

У цілому плани практичних занять відповідають вимогам типових Програм з історії української літератури для університетів та шкіл (Київ, 2001; Київ, 2002; Одеса, 2000), відображають основні тексти та проблеми історії літератури вказаного періоду. Безумовно, ми хотіли якнайкраще представити стан та досягнення сучасної літературознавчої науки, котра має служити студентові ключем у розв'язанні проблем художньої творчості письменників кінця XIX – початку XX ст., наявність нових підручників, посібників, хрестоматій, антологій тощо. Бралися до уваги також особливості гуманітарної освіти в сучасній школі, актуальність літератури як навчального предмету для школярів, впровадження нових навчальних планів, ширший простір для ініціативи вчителя, - у цьому виявляється прикладне значення нашої праці. Порядок практичних занять відповідає порядку укладання історико-літературних курсів, переважно збігається із підруничковою хронологією літературного процесу. Розподіл годин на окремі теми є орієнтовний і може коригуватися у процесі роботи залежно від конкретних обставин.

**ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З
КУРСУ**

Практичні заняття № 1-2

Тема: ЕСТЕТИЧНІ ПРОГРАМИ І ДИСКУСІЇ
ДОБИ РАННЬОГО МОДЕРНІЗМУ

Практичне заняття № 3

Тема: НОВЕЛІСТИКА МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Практичне заняття № 4

Тема: ПОВІСТЬ «ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ»
МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Практичне заняття № 5

Тема: РАННІ ПОВІСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Практичне заняття № 6

Тема: НОВЕЛИ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Практичне заняття № 7

Тема: ЛІРИКА ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Практичне заняття № 8

Тема: ДРАМАТИЧНА ПОЕМА
ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ОДЕРЖИМА»

Практичне заняття № 9

Тема: ДРАМА-ФЕЄРІЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
«ЛІСОВА ПІСНЯ»

Практичне заняття № 10

Тема: МОДЕРНА ПОЕЗІЯ МИКОЛИ ВОРОНОГО

Практичне заняття № 11

Тема: ПОЕЗІЯ «МОЛОДОЇ МУЗИ»

Практичне заняття № 12

Тема: ЛІРИКА БОГДАНА ЛЕПКОГО

Практичне заняття № 13

Тема: НОВЕЛІСТИКА ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Практичне заняття № 14

Тема: ЛІРИКА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ

Практичне заняття № 15

Тема: ПОЕЗІЯ «ПАЛЬМОВОГО ГІЛЛЯ»
АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО

Практичне заняття № 16

Тема: РАННЯ ПРОЗА ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
(ОПОВІДАННЯ 1900-Х РОКІВ)

Практичне заняття № 17

Тема: ОБРАЗИ ДІТЕЙ У МАЛІЙ ПРОЗІ
ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Практичне заняття № 18

Тема: МОДЕРНА ДРАМА ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
(«ЧОРНА ПАНТЕРА І БІЛИЙ МЕДВІДЬ»)

Практичне заняття № 19

Тема: СИМВОЛІЗМ ТА ЗВУКОПИС У ПОЕЗІЇ ГРИЦЬКА
ЧУПРИНКИ

Усього - 38 год. (19 занять)

I семестр – 16 год. (8 тем)

II семестр – 22 год. (11 тем)

Практичні заняття № 1-2

Тема: ЕСТЕТИЧНІ ПРОГРАМИ І ДИСКУСІЇ ДОБИ РАНЬОГО МОДЕРНІЗМУ

Попереднє завдання:

ознайомитися з програмними статтями Лесі Українки, Івана Франка, Миколи Вороного, Остапа Луцького, Миколи Євшана, М.Сріблянського; підготуватися до їх аналізу; опрацювати критичні джерела.

П л а н

1. Поява поняття *модернізм* в українській літературі. Леся Українка про відмінність творчої манери О.Кобилянської та В.Стефаника від “старої школи” (О.Федькович) у статті “Малоруські письменники на Буковині”.
2. Франкове розуміння новизни літератури межі століть у статтях “Старе й нове...”, “Слово про критику”.
3. Відозви Миколи Вороного та Остапа Луцького як спроби сформулювати *specto* українського модернізму, їх суперечливість та непослідовність.
4. Проблема індивідуальності і національності в літературі та її трактування у статтях критиків “Української хати” М.Євшана та М.Сріблянського.
5. Парадигма культури в осмисленні “хатян” (“Проблема культури” М. Сріблянського).
6. Естетична концепція М.Євшана:
  - а) ідея боротьби поколінь;
  - б) критика народництва;
  - в) необхідність ревізії модерного канону та заперечення декадансу.

Джерела

1. Історія української літератури. За ред. В.Дончика. – К., 1993. – Т. 1. – С. 9-69.
2. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1997 (друге вид. - 1999).
3. Грабович Г. Заклинання українського модернізму, у кн.: До історії української літератури. – К., 1994.
4. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму. – Львів, 1997.
5. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. 2-е вид. – Івано-Франківськ, 2002.
6. Вороний М. Відозва до українських письменників // ЛНВ. – 1901. – Т. 16. – С. 14 (або: за кн. С.Павличко, с. 98).
7. Українка Леся. Малорусские писатели на Буковине // Збір. творів у 10 т. - Т. 8; У 12 т. - Т. 7.
8. Луцький О. Молода Муза // Діло. – 1907. – 17 листопада; Світ. – 1906. – Ч. 1; (або у кн.: Чорна Індія “Молодої Музи”, передмова М.Рудницького).
9. Євшан М. Боротьба генерацій і українська література // Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – К., 1998. – С. 45-54.
10. Євшан М. Сучасна польська література і її вплив на нашу // Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – С. 307-313.
11. Сріблянський М. Проблема культури // Українська хата. – 1912. - № 1. – С. 34- 43.
12. Франко І. Старе й нове в сучасній українській літературі // Зібрання творів: у 50 т. – Т. 35. – С. 91-111.
13. Франко І. Слово про критику // Зібрання творів: у 50 т. – Т. 31.

Практичне заняття № 3

Тема: НОВЕЛІСТИКА МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Попереднє завдання:

прочитати новели М.Коцюбинського „Intermezzo”, „Цвіт яблуні”, „Persona grata”, „Невідомий”, „Сміх”, „Хвала життю!”, підготуватися до їх практичного аналізу; опрацювати критичні джерела.

П л а н

1. Індивідуальна своєрідність новелістики М.Коцюбинського. Як проявляються у ній риси імпресіонізму? Поєднання ліричного та епічного чинників (з'ясуйте питання на прикладах із новел письменника).
2. Жанрові ознаки новели в „Intermezzo” М.Коцюбинського. Розвиток ідеї роздвоєності (зовнішній і внутрішній сюжет, відчуження головного героя, суб'єкт і природа).
3. Спробуйте пояснити символічний зміст образів новели (утома, поле, сонце, „залізна рука города” тощо). Що єднає цю символіку в цілісність?
4. Природа конфлікту новели „Цвіт яблуні” та її відповідність естетиці модернізму.
5. Чому Коцюбинського називають великим сонцепоклонником? Хвала природі і життю в новелах майстра („Intermezzo”, „Цвіт яблуні”, „Хвала життю!”).

Д ж е р е л а

1. Калениченко Н. Михайло Коцюбинський. Нарис життя і творчості. - К., 1984.
2. Коцюбинська І. Спогади і розповіді про М.Коцюбинського. - К., 1965.

3. Кузнецов Б., Орлик П. Слідами феї Моргани... - К., 1990.
4. Українське Слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. - К., 1994. - Кн. 1. - С. 83-105.
5. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. – К., 1994.
6. Кузнецов Ю. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. Проблеми естетики і поетики. – К., 1995.
7. Черненко О. Михайло Коцюбинський – імпресіоніст. Образ людини в творчості письменника. – Мюнхен, 1977.
8. Кузнецов Ю. Поетика прози Михайла Коцюбинського. – К., 1989.
9. Чопик Р. Переступний вік (Українське письменство на зламі ХІХ-ХХ століть). – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998.

Практичне заняття № 4

Тема: ПОВІСТЬ «ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ» МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Попереднє завдання:

прочитати повість; опрацювати критичні джерела.

П л а н

1. Гуцульська тема в науці та літературі (В.Шухевич, В.Гнатюк, Г.Хоткевич, С.Вінценз та ін.). Що привабляло в гуцульській народній культурі Коцюбинського?
2. Моделювання часу і простору в повісті.
3. Чому кохання Івана і Марічки трагічне?
4. Розгортання тем любові, мистецтва, екзистенції, приреченості в образі Івана.
5. *Тіні забутих предків* як втілення вічного сюжету в літературі. Паралелі з іншими архітворами світової літератури.

Джерела

1. Білоцерківець Н. Тіні забутих предків (Любов і смерть у Михайла Коцюбинського) // Сучасність. - 1994. - № 1.
2. Калениченко Н. Михайло Коцюбинський. Нарис життя і творчості. - К., 1984.
3. Українське Слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. - К., 1994. - Кн. 1. - С. 83-105.
4. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. – К., 1994.
5. Кузнецов Ю. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. Проблеми естетики і поетики. – К., 1995.
6. Черненко О. Михайло Коцюбинський – імпресіоніст. Образ людини в творчості письменника. – Мюнхен, 1977.
7. Чопик Р. Переступний вік (Українське письменство на зламі ХІХ-ХХ століть). – Івано-Франківськ, 1998.
8. Кузнецов Ю. Поетика прози Михайла Коцюбинського. – К., 1989.

Практичне заняття № 5

Тема: РАННІ ПОВІСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Попереднє завдання:

прочитати повісті О.Кобилянської “Людина” та “Царівна”;
опрацювати критичну літературу за темою.

П л а н

1. Ідея жіночої емансипації у світогляді та ранній творчості Ольги Кобилянської.
2. Життєва програма Олени Ляуфлер (повість “Людина”): а) сенс життя “нової жінки”; б) громадсько-культурна активність; в) погляд на заміжжя та подружні стосунки. Проаналізуйте характеристику героїні на початку твору, зміст її розмови зі Стефаном Лієвичем.

3. Сутність конфлікту повісті. Чому героїня не має розуміння та співчуття оточуючих і самотня у своєму виборі?
4. Історія одруження з Фельсом: як у ній розкривається внутрішня боротьба Олени? Як можна оцінити цей крок героїні – як зраду своїм життєвим принципам чи намагання їх змінити?
5. Як ви розумієте авторську ідею “людини”, що акцентується у назві твору?
6. У чому схожі, а в чому відмінні головні персонажі повістей “Людина” і “Царівна”? Який тип героя виробила Кобилянська у своїх ранніх повістях?

Джерела

1. Кобилянська Ольга. Людина. Царівна. – К., 1994 (або інші видання цих повістей).
2. Історія української літератури к. ХІХ – поч. ХХ ст.- К., 1989.
3. Гундорова Т. Femina melancholica: Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. – К., 2002.
4. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – К., 1998.
5. Гундорова Т. Початок ХХ ст. Загальні тенденції художнього розвитку // Історія української літератури ХХ ст. – Кн. 1. - К., 1993.
6. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1997 (друге вид. - 1999).
7. Ольга Кобилянська у критиці та спогадах. – К., 1989.

Практичне заняття № 6

Тема: НОВЕЛИ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Попереднє завдання:

прочитати новели О.Кобилянської „Valse mélancolique” та „Битва”, зробити виписки або зазначити цитати, необхідні для відповіді на подані нижче питання; опрацювати критичну літературу за темою.

П л а н

1. Загальний огляд новелістики Ольги Кобилянської: теми, образи, стильова своєрідність.
2. Новела „Valse mélancolique”. Як поєднуються у творі теми мистецтва, любові, індивідуалізму і дружби, фемінізму, смерті?
3. Три типи персонажа в новелі. Які риси уособлює Марта? Чому саме вона виступає в ролі оповідача-наратора?
4. Характер Ганнусі, його сильні і слабкі сторони, суперечливість. Погляди Ганнусі на мистецтво, кохання, шлюб.
5. Які ідеї втілила авторка в образі Софії? Чому доля Софії складається трагічно?
6. Образ музики у новелі „Valse mélancolique”. Коли (в яких епізодах) і чому (яка художня доцільність) звучить меланхолійний вальс Софії Дорошенко?
7. З'ясуйте сприйняття природи О.Кобилянською на прикладі новели „Битва”. Які образи та асоціації битви використовує авторка в описі буковинської природи?
8. Висновки. Індивідуальні риси новелістики Ольги Кобилянської.

Джерела

1. Кобилянська Ольга. Повісті. Оповідання. Новели. – К., 1998.
2. Історія української літератури к. ХІХ – поч. ХХ ст.- К., 1989.
3. Гундорова Т. Початок ХХ ст. Загальні тенденції художнього розвитку // Історія української літератури ХХ ст. – Кн. 1. - К., 1993.
4. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1997, 1999.
5. Гундорова Т. Femina melancholica: Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. – К., 2002.
6. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. - Львів, 1997.
7. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – К., 1998.
8. Ольга Кобилянська у критиці та спогадах. – К., 1989.

Практичне заняття № 7

Тема: ЛІРИКА ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Попереднє завдання:

прочитати вибрані поезії Лесі Українки, зокрема вказані нижче у плані заняття; вивчити напам'ять поезію “Contra spem spero”.

П л а н

1. Творча еволюція Лесі Українки: від мотивів ранньої лірики до зрілої творчості межі віків. Які риси характерні для Лесиної поезії?
2. “Contra spem spero” як ідейна програма поетеси. Прочитайте поезію напам'ять.
3. Мотив благородного страждання та його розвиток у ліриці Лесі Українки (“Сльози-перли”, “Завжди терновий вінець...”, “було се за часів святої Германдади...”). Як пов'язує Леся Українка поняття страждання і жертви.

4. Культ Прометея у творчості Лесі Українки: його джерела, зв'язок із літературною традицією, символіка (за статтю П.Филиповича).
5. Чому художнє слово поетеса порівнює зі зброєю (“Слово, чому ти не твердая криця...”? Яким вона бачить життєве призначення мистця?
6. Образ народу в Лесиній поезії (“Напис в руїні”, “Казка про велета”).
7. Чим захоплює інтимна лірика поетеси (“Уста говорять: він навіки згинув...”, “Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами...”)?

Джерела

1. Леся Українка. Вибрані твори, Київ 1990 (або інші видання).
2. Історія української літератури к. ХІХ – поч. ХХ ст., Київ 1989.
3. Агеєва В. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації. – К., 2001.
4. Филипович П. Образ Прометея в творах Лесі Українки // Дивослово. – 1996. - № 2.
5. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. – Івано-Франківськ, 2002.
6. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика, Київ 1998.
7. Гундорова Т. ПроЯвлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. - Львів, 1997.
8. Мірошниченко Л. Над рукописами Лесі Українки. Нариси з психології творчості та текстології. – К., 2001.

Практичне заняття № 8

Тема: ДРАМАТИЧНА ПОЕМА ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ОДЕРЖИМА»

Попереднє завдання:

прочитати драматичну поему; опрацювати критичні джерела.

П л а н

1. Тема “Одержимої” Лесі Українки. Євангельська легенда у творі: що збережено авторкою, а що переосмислено?
2. Конфлікт Міріам – Месія. З’ясуйте основні фази його розвитку. Проаналізуйте діалог персонажів на початку твору, монолог Міріам у Гетсиманському саду.
3. Як Міріам розуміє призначення Месії? Чим керується вона у своїх почуттях до нього? Розкрийте душевну драму героїні.
4. Одержимість героїні, за трактуванням Лесі Українки.
5. Апокрифічність “Одержимої” Лесі Українки. Спорідненість естетики драми із модерністичною (реінтерпретація сакральної теми, словесна гра та ін.).

Д ж е р е л а

1. Леся Українка. Вибрані твори. – К., 1990 (або інші видання).
2. Агеєва Віра. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації. – К., 2001.
3. Гундорова Т. ПроЯвлення Слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. - Львів, 1997.
4. Поліщук Ярослав. Три смерті – три вічності (пошуки сенсу життя в драматичній поемі Лесі Українки „Одержима”) // Слово і час. – 2001. - № 6. - С. 11-21.
5. Український модернізм зі столітньої відстані...- Рівне, 2001. - Див. розділ “Творчість Лесі Українки і модернізм”. – С. 57-90.

Практичне заняття № 9

Тема: ДРАМА-ФЕЄРІЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ЛІСОВА ПІСНЯ»

Попереднє завдання:

прочитати драму; опрацювати критичні джерела; вивчити напам'ять монолог Мавки “О, не журися за тіло...”.

П л а н

1. Чому українські теми та мотиви рідко трапляються у драмах Лесі Українки? “Лісова пісня” у контексті творчості письменниці.
2. Творча історія драми-феєрії. Як розвивався у творчій уяві авторки образ Мавки?
3. Світ людини і світ природи у “Лісовій пісні”, їх конфлікт та спроби порозуміння.
4. Проблема сенсу людського життя, за Лесею Українкою. Проблеми свободи, кохання, вірності собі. У чому краса людини?
5. Таємниця вічності в образі Мавки. Зверніться до прикінцевого монологу героїні (прочитати напам'ять).
6. Розкрийте роль природи як дійової особи “Лісової пісні”: образи природи, символіка їх, пейзажні ремарки тощо.
7. У чому виявляється невмируща сила і краса Лесиної “лебединої пісні”? Секрет театрального успіху твору.

Д ж е р е л а

1. Леся Українка. Вибрані твори. – К., 1990 (або інші видання).
2. Агеева Віра. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації. – К., 2001.

3. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. - Львів, 1997.
4. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. - Івано-Франківськ, 2002.
5. Український модернізм зі столітньої відстані... - Рівне, 2001. - Див. розділ "Творчість Лесі Українки і модернізм". - С. 57-90.

Практичне заняття № 10

Тема: МОДЕРНА ПОЕЗІЯ МИКОЛИ ВОРОНОГО

Попереднє завдання:

прочитати вибрані вірші М.Вороного; вивчити напам'ять поезію "Блакитна панна"; переглянути критичні джерела.

П л а н

1. Микола Вороний як борець за модернізацію української літератури. Проаналізуйте зміст відозви Вороного до українських письменників 1901 року (за монографією С.Павличко або хрестоматією). Європейські орієнтири творчості поета: Бодлер, Верлен, Бальмонт та ін.
2. Полеміка М.Вороного з І.Франком. Вірш-декларація "Іванові Франкові" як відповідь Каменяреві (див. його Вступ до поеми "Лісова ідилія"). Що наголошує поет в образі "цілого чоловіка"? Які найважливіші риси виділяє в сучасній людині та мистецтві? Жанрова форма та ритмомелодичні особливості вірша.
3. Культ краси й естетизму в поезії Вороного ("Мавзолей", "Краса!", "В сяйві мрій"). Мелодика й образна витонченість вірша.
4. Відчуття самотності, відчуженості та загибелі у поезії "Vae victis!" Проаналізуйте роль образів-символів та засоби музичності у творі.

5. Узагальнено-ідеалізована візія жінки М.Вороного. Збірний образ краси та досконалості у поезії “Блакитна панна”. Символістична образність вірша “Інфанта”, порівняння його із російською лірикою, що репрезентує новітній культ жінки (“Незнайомка” О.Блока).

6. Модерність поезії Миколи Вороного: нові теми та впливи, символізм образів; музичні й живописні інтонації; нюансування, ритмофонічна мелодика. Значення творчих експериментів М.Вороного з історико-літературного погляду (вплив на молодших символістів, Павла Тичину, різка критика М.Семенком).

Джерела

1. Вороний Микола. Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика. – К.: Наукова думка, 1996.
2. Вороний Микола. Твори. – К., 1989.
3. Українське Слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. Упор. В.Яременка: У 4 кн. – Кн. 1. – К.: Аконіт, 2001. – С. 399-410.
4. Історія української літератури ХХ століття. За ред. В.Дончика. – Кн.1.- К., 1998.
5. Вервес Г.Поет повертається на батьківщину // Вороний Микола. Твори. – К., 1989. – С. 5-22.
6. Гундорова Т. ПроЯвлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму: постмодерна інтерпретація. – Львів: Літопис, 1997.
7. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К.: Либідь, 1999.
8. Білецький О. Микола Вороний (критико-біографічний нарис) // Микола Вороний. Поезії. – К., 1929; К., 1959.

Практичне заняття № 11

Тема: ПОЕЗІЯ “МОЛОДОЇ МУЗИ”

Попереднє завдання:

прочитати вибрані поезії “музаків” за антологією “Розсипані перли”; опрацювати критичні джерела, зокрема ґрунтовно – статті Михайла Рудницького, Богдана Рубчака та розділ із книги Тамари Гундорової.

П л а н

1. Що єднало галицьких поетів “Молодої Музи”? Легенда і реальність “Молодої Музи” (за статтею Михайла Рудницького).
2. Мотиви й образи лірики Петра Карманського. Настрої меланхолії та відчаю в поезіях “Ой люлі, смутку!..”, “І знов доводиться ридати...”, “Чогось так сумно...”. Соціальний мотив у збірці “Пливем по морю тьми” (“Leitmotiv”, “Kennst du das Land”).
3. Лірика Василя Пачовського: еротика, фольклоризм, декаданс. Ефект вільної гри словом у поезії “Даменвальс”. Поєднання інтимних, пейзажних, символічних образів у поезіях “Ніч на морі”, “Любов”, “Дрижання душі”.
4. “Театральні” сонети Степана Чарнецького (“Ой не ходи, Грицю..”, “Тоска”, “Хата за селом”, “Травіата”).
5. Новизна поезії “музаків” в українській літературі (за працею Тамари Гундорової).

Д ж е р е л а

1. Розсипані перли. Поети “Молодої Музи”. – К., 1991.
2. Ільницький М. Краси свічадо // Розсипані перли... - С. 5-17.
3. Рубчак Богдан. Пробний лет // Розсипані перли... - С. 18-41.
4. Чорна Індія “Молодої Музи” / З передмовою Михайла Рудницького. – Львів, 1937.

5. Історія української літератури ХХ століття. - Кн. 1. – К., 1994.
6. Гундорова Тамара. Проявлення Слова...- Львів, 1997. – С. 142-159.
7. Ільницький Микола. Від “Молодої Музи” до “Празької школи”. – Львів, 1995.

Практичне заняття № 12

Тема: ЛІРИКА БОГДАНА ЛЕПКОГО

Попереднє завдання:

прочитати вибрані поезії Богдана Лепкого; вивчити напам'ять поезію-пісню “Журавлі”.

П л а н

1. Сенс і джерела поезії (“Заспів”, “Поезія”).
2. Мотив природи як спасенного острова (вірші циклів “Над рікою”, “В розтоках”).
3. Символіка осені у ліричному сприйнятті Богдана Лепкого (“Листи падуть”, “Сонце гасне”, “Бачиш?”).
4. Поезія “Журавлі”. Що сприяло її популярності як пісні?
5. Природа меланхолії Лепкого (“Молоді пісні”, “Намалюй мені, друже, картину...”, “Мій спів”).
6. Зв'язок індивідуального стилю Богдана Лепкого із естетичною школою “Młodej Polski”.

Д ж е р е л а

1. Розсипані перли. Поети “Молодої Музи”, упорядкування та вступна стаття М. Ільницького. – К., 1991.

2. Лепкий Богдан. Вибране (Серія: Бібліотека поета). Упор. та автор передмови М.Льницький. – К., 1989.
3. Сивіцький М. Богдан Лепкий. – К., 1993.
4. Українське слово. Хрестоматія.-Т. 1.
5. Історія української літератури ХХ століття, кн. 1, Київ 1994.
6. Krakowskie Zeszyty Ukrainoznawcze, t. IX, pod red. Włodzimierza Mokrego, Kraków 1999 (Bohdan Łepki).

Практичне заняття № 13

Тема: НОВЕЛІСТИКА ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Попереднє завдання:

прочитати вибрані новели письменника; опрацювати критичні джерела.

П л а н

1. Літературна індивідуальність Василя Стефаника та роль культурного середовища Кракова у її становленні.
2. Проблематика новел Василя Стефаника. Рух від факту (теми) до художньої ідеї (“Новина”, “Камінний хрест”, “Стратився” та ін.).
3. “Новина” як текст:
  - а) жанрові ознаки;
  - б) особливості композиції;
  - в) характеристики персонажів, експресія в них;
  - г) роль художньої деталі, мікрообразу.
4. Новела “Камінний хрест”:
  - а) розкриття свідомості героїв та переконання автора;
  - б) своєрідність використання народної звичасво-ритуальної культури;
  - в) символічні образи, зокрема образ камінного хреста.

5. Органічність стилю Василя Стефаника. Літературно-критичні оцінки його творчості.

Джерела

1. Стефаник Василь. Моє слово (Новели, оповідання та ін.), Київ 2000.
2. Стефаник Василь [Серія: Усе для школи]. Упор. Г.Чопик, Р.Чопик. – Львів, 2001.
3. Лепкий Богдан. Посвяти Василеві Стефаникові. – Тернопіль, 1997.
4. Черненко О. Експресіонізм у творчості Василя Стефаника. – Мюнхен, 1982.
5. Грицюта М. Василь Стефаник // Історія української літератури: У 2 т. – Т. 1. – К., 1987.
6. Гаєвська Л. Василь Стефаник. Поетика стилю // Індивідуальні стилі українських письменників XIX – початку XX ст. – К., 1987.
7. Mokry W. Ukraina Wasyla Stefanyka, Kraków 2001.
8. Wiśniewska E., Wasyl Stefanyk w obliczu Młodej Polski, Wrocław 1980.
9. Krakowskie Zeszyty Ukrainoznawcze, t. VII-VIII, pod red. Włodzimierza Mokrego, Kraków 1998 (Wasyl Stefanyk i jego doba).
10. Букса Ірина. Творчість та словник малозрозумілих слів Василя Стефаника. Монографія. – К., 1996.
11. Нариси з поетики української літератури кінця XIX – першої половини XX століття. - Івано-Франківськ, 2000.

Практичне заняття № 14

Тема: ЛІРИКА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ

Попереднє завдання:

прочитати вибрані поезії Олеся; опрацювати критичні джерела; вивчити напам'ять “Чари ночі” (“Сміються, плачуть солов’ї”).

П л а н

1. Творчість О. Олеся: основні періоди та збірки.
2. Лірика революційного піднесення 1905 року. Поезія „Айстри” як алегорія розквітлих і втрачених надій.
3. Настрої національного відродження („О слово рідне!..”, „Ой не квітни, весно...” та ін.).
4. Світ природи та інтимних почуттів Олеся. Аналіз поезії „Чари ночі”. Що відрізняє її від любовної лірики „молодомузівців”?
5. Символізм Олеся. Наведіть приклади використання образів-символів.
6. Що нового вніс Олександр Олесь в українську лірику? Прокоментуйте вислів О.Дорошкевича: „рішуче й остаточно вирвав її (поезію) з невиразних переспівів народної пісні”.

Д ж е р е л а

1. Олесь Олександр. Твори: У 2 т. / Упор. Р.Радишевського. – К., 1991.
2. Українське слово. Хрестоматія...- Кн. 1. - С. 257-285.
3. Неврлий Микола. Олександр Олесь. – К., 1992.
4. Історія української літератури к. ХІХ – поч. ХХ ст. – К., 1989.
5. Історія української літератури ХХ століття. -Кн. 1. – К., 1994.
6. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
7. Зеров М. Поезія Олеся і спроба нового її трактування // Зеров М. Твори: У 2 т. – К., 1990. – Т. 1.

Практичне заняття № 15

Тема: ПОЕЗІЯ «ПАЛЬМОВОГО ГІЛЛЯ» АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО

Попереднє завдання:

прочитати збірку поезій “Пальмове гілля”; опрацювати підручну літературу.

П л а н

1. Самохарактеристика поета і поезії Кримського у вступному слові до першої частини збірки (1901). Як автор представляє образ ліричного героя книги (“Заспів”, або “Поезіє, супутнице моя...”) ? Поясніть уживану тут і далі маску “*психопата*”, “причинного”, “дегенерата”. Чому автор нічого не виправив у третьому виданні 1919 року (див. “Напутнє слово до 3-го видання”)?
2. Образ чужини в циклі “Самотою на чужині”. Як поєднуються “райські” пейзажі східної природи із настроями нудьги і ностальгії? Проаналізуйте VI вірш циклу (“Горді пальми. Думні лаври...”).
3. Образ “нечестивого кохання”: глибина переживань, туги, розпачу й депресії героя.
4. Цикл “Кохання по-людському”, вплетення в тему кохання грайливо-граціозних мотивів і образів персько-арабської поезії. Протиставлення “людського” та “нечестивого” кохання.
5. Порівняйте ліричного героя А.Кримського із героєм збірки І.Франка “Зів’яле листя”. У чому вбачаєте їхню схожість, а в чому – відмінність?
6. Поетична збірка “Пальмове гілля” як цілість. Композиційна структура збірки: поділ на частини, мотиви, цикли; поєднання оригінальної та перекладної лірики; антологічний характер укладання книги.

Джерела

1. Кримський Агатангел. Поезії. Упор., вст. ст. і прим. О.Бабишкіна–К.: Рад. письменник, 1968.
2. Кримський А. Твори: У 5-и т. – К.: Наукова думка, 1972. – Т. 1.
3. Українське Слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. Упор. В.Яременка: У 4 кн. – Кн. 1. – К.: Аконіт, 2001. – С. 716-726.
4. Історія української літератури ХХ століття. За ред. В.Дончика. – Кн.1.- К., 1998.
5. Павличко С. Орієнталізм. Націоналізм. Сексуальність. Агатангел Кримський... – К.: Основи, 2000.
6. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995. – С. 528-530.
7. Шевчук Валерій. Феномен Агатангела Кримського // Дорога в тисячу років. – К., 1990. – С. 303-308.

Практичне заняття № 16

Тема: РАННЯ ПРОЗА ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА (ОПОВІДАННЯ 1900-Х РОКІВ)

Попереднє завдання:

прочитати твори, зазначені у плані; опрацювати критичну літературу.

П л а н

1. Дебют Володимира Винниченка в українській літературі. Оцінки сучасників. За що виділяв талант Винниченка Іван Франко?
2. Соціальні конфлікти у прозі В.Винниченка (“Краса і сила”, “Суд”).
3. Драма революції 1905 року в оповіданнях Винниченка. “Солдатики”: динамізм сюжету, гострота інтриги, майстерність діалогів.

4. Ідея саможертвності революційної молоді в оповіданні “Студент”. Засоби побутової і психологічної характеристики героя. Оцінка смерті як “останнього агітаційного способу во ім’я торжества ідеї” (М.Вороний).
5. Сатиричний образ Коростенка (“Малорос-європеець”). Слова і вчинки Коростенка. Як автор викриває лицемірність та демагогію персонажа?
6. Як можна охарактеризувати “оновлений реалізм” Володимира Винниченка?

Джерела

1. Винниченко В. Краса і сила. – К., 1989. –752 с.
2. Історія української літератури ХХ століття. За ред. В.Дончика. – Кн.1.- К., 1998.
3. Володимир Винниченко / Н.Паскевич. – Львів, 2001 (Серія: УСЕ для школи). – 64 с.
4. Гнідан О., Дем’янівська Л. Володимир Винниченко: Життя. Діяльність. Творчість. – К., 1996.
5. Зеров М. Від Куліша до Винниченка: Нариси з новітнього українського письменства // Зеров М. Твори: У 2 т. – К., 1990. – Т. 2.
6. Костюк Г. Світ Винниченкових образів та ідей // Українське Слово. Хрестоматія...: У 3 кн. – Кн. 1. – К., 1994.
7. Панченко В. Будинок з химерами. – Кіровоград, 1996.
8. Франко І. Новини нашої літератури // Винниченко В. Раб краси. – К., 1994.
9. Чопик Р. Переступний вік (Українське письменство на зламі ХІХ-ХХ століть). – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998. - С. 56-61.
10. Слово і час. – 2000. - № 7 (номер присвячено творчості В.Винниченка).

Практичне заняття № 17

Тема: ОБРАЗИ ДІТЕЙ У МАЛІЙ ПРОЗІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Попереднє завдання:

прочитати оповідання збірки “Намисто”; опрацювати підручну літературу.

П л а н

1. Побутові і психологічні характеристики персонажа в оповіданні “Кумедія з Костем”. Чому Костя не люблять і зневажають? Роль художньої деталі (панський недопалок як “татове”). Катарсичний ефект смерті героя.
2. Майстерність образу Федька-халамидника в однойменному оповіданні. Як і чому змінюються читацькі оцінки героя? Як виявляється у творі присутність автора-наратора? Чи мають рацію дослідники, які твердять про автобіографізм образу Федька (див. праці В.Панченка “Будинок з химерами...”(с. 22-27), Р.Чопика “Переступний вік” (с. 56-61), посібник Н.Паскевич, текст і коментарі (с. 45-53))?
3. Новизна збірки “Намисто”: єдність теми, матеріалу, образів, фольклорна стилізація. Запропонуйте літературознавчу інтерпретацію двох-трьох оповідань збірки (на власний вибір студента).
4. Образ дитини у художній прозі В.Винниченка. Чому автор переважно представляє *девіантних*, маргінальних, асоціальних (“нечемних”) типів? Автобіографічні джерела дитячих образів письменника.

Д ж е р е л а

1. Винниченко В. Намисто. – К.: Веселка, 1989. – 380 с.
2. Історія української літератури ХХ століття. За ред. В.Дончика. – Кн.1.- К., 1998.

3. Володимир Винниченко / Н.Паскевич. – Львів, 2001 (Серія: УСЕ для школи). – 64 с.
4. Складний дитячий світ...: Проза про дітей В.Винниченка // Література. Діти. Час. – К., 1989. – С. 52-55.
5. Гнідан О., Дем'янівська Л. Володимир Винниченко: Життя. Діяльність. Творчість. – К., 1996.
6. Зеров М. Від Куліша до Винниченка: Нариси з новітнього українського письменства // Зеров М. Твори: У 2 т. – К., 1990. – Т. 2.
7. Костюк Г. Світ Винниченкових образів та ідей // Українське Слово. Хрестоматія...: У 3 кн. – Кн. 1. – К., 1994.
8. Чопик Р. Переступний вік (Українське письменство на зламі ХІХ-ХХ століть). – Івано-Франківськ, 1998. - С. 56-61.

Практичне заняття № 18

**Тема: МОДЕРНА ДРАМА ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
(«ЧОРНА ПАНТЕРА І БІЛИЙ МЕДВІДЬ»)**

Попереднє завдання:

прочитати твір; опрацювати та стисло законспектувати статтю М.Вороного “Драма живих символів”; переглянути підручні джерела.

П л а н

1. Поняття модерної драми, її відмінності від традиційної реалістично-побутової творчості. М.Вороной про *драму живих символів*. Визначте головні риси новітнього театру (за Вороным). Які автори і твори української літератури його представляють?
2. “Чорна Пантера і Білий Медвідь”: поєднання філософської (призначення людини), естетичної (покликання мистецтва) і морально-етичної (обов'язок чоловіка, батька, дружини) проблематики у творі.

3. Відмінність характерів (Корній Каневич, Рита, Сніжинка) та їх роль у конфлікті драми. Спробуйте пояснити символічний підтекст авторських імен героїв (Білий Ведмідь, Чорна Пантера, Сніжинка).
4. Психологічна роздвоєність Корнія як символ кризи сучасної особистості. Хто з героїв і якою мірою відчуває трагізм ситуації Корнія?
5. Присутність у драмі В.Винниченка “живих символів”. Причини сценічного успіху “Чорної Пантери і Білого Медведя” у Європі та Україні.

Джерела

1. Винниченко Володимир. Вибрані п'єси. – К., 1991. – 605 с.
2. Історія української літератури ХХ століття. За ред. В. Дончика. – Кн.1.- К., 1998.
3. Вороний М. Драма живих символів // Вороний М. Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика. – К.: Наукова думка, 1996. – С. 248-254.
4. Гусар-Струк Д. Винниченкова моральна лабораторія // Українське Слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. Упор. В.Яременка: У 4 кн. – Кн. 1. – К.: Аконт, 2001. – С. 286-293.
5. Мороз Л. “Сто рівноцінних правд...”:Парадокси драматургії В.Винниченка. – К., 1994.
6. Володимир Винниченко / Н.Паскевич. – Львів, 2001 (Серія: УСЕ для школи). – 64 с.
7. Гнідан О., Дем'янівська Л. Володимир Винниченко: Життя. Діяльність. Творчість. – К., 1996.
8. Чопик Р. Переступний вік (Українське письменство на зламі ХІХ-ХХ століть). – Івано-Франківськ, 1998. - С. 56-61.
9. Слово і час. – 2000. - № 7 (добірка статей про творчість В.Винниченка).
10. Свербилова Т. Персонажі Винниченкових п'єс – кати чи жертви? // Слово і час. – 1993. - № 5. – С. 32-40.

Практичне заняття № 19

Тема: СИМВОЛІЗМ ТА ЗВУКОПИС У ПОЕЗІЇ ГРИЦЬКА ЧУПРИНКИ

Попереднє завдання:

прочитати вибрані вірші Чупринки за поданою нижче збіркою або антологією “Українське Слово”, підготувати їх для аналізу; опрацювати критичні джерела.

П л а н

1. Літературна школа Грицька Чупринки, зокрема впливи російських символістів. Творча еволюція поета протягом 1909-1918 років.
2. Культ краси і творчості у віршах Г.Чупринки (“Поет”, “Credo”, “Краса та істина”, “Смертю смерть!..). Чим позиція поета відрізняється од відомих вам поетичних декларацій (Т.Шевченка, І.Франка та ін.)?
3. Розвиток поетом музично-ритмічних властивостей поетичної мови, образної гри. “Тайни волхвування” (М.Вороний) Чупринки. Докладно проаналізуйте засоби художньої виразності у творах “Дзеньки-бреньки”, “Ураган”, “Льодолом”, “Годинник” та ін.
4. Патріотична тема. Образ України у вірші “Рідний край”. Історична героїка та образні особливості поеми “Байда”.
5. Аргументуйте оцінку С.Єфремова: “В багатстві звуків – сила Чупринки. Можна сказати, що він і сам зачарований, і інших може чарувати отією різноманітністю нотів, музикою ритму й рим, яку посідає його ліра, - і в них він милується, ними перебирає не як досвідчений співець, а просто з стихійною, суто елементарною силою”.

Джерела

1. Чупринка Грицько. Поезії. – К.: Укр. письменник, 1991. – 495 с. (Серія: Бібліотека поета).
2. Українське Слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. Упор. В.Яременка: У 4 кн. – Кн. 1. – К.: Аконт, 2001. – С. 214-224.
3. Історія української літератури ХХ століття. За ред. В.Дончика. – Кн.1.- К., 1998.
4. Жулинський М. Із забуття – в безсмертя. Сторінки призабутої спадщини. – К: Рад.письменник, 1990. – С. 108-127.
5. Маланюк Є. Чупринка і проблеми біографії // Книга спостережень. Проза. – Торонто (Канада), 1962. – С. 165-170.

З М І С Т

Пояснювальна записка	3
Орієнтовна тематика практичних занять з курсу	9
<i>Практичні заняття № 1-2</i>	
Тема: Естетичні програми і дискусії доби раннього модернізму	11
<i>Практичне заняття № 3</i>	
Тема: Новелістика Михайла Коцюбинського	13
<i>Практичне заняття № 4</i>	
Тема: Повість “Тіні забутих предків” Михайла Коцюбинського	14
<i>Практичне заняття № 5</i>	
Тема: Ранні повісті Ольги Кобилянської	15
<i>Практичне заняття № 6</i>	
Тема: Новели Ольги Кобилянської	17
<i>Практичне заняття № 7</i>	
Тема: Лірика Лесі Українки	18
<i>Практичне заняття № 8</i>	
Тема: Драматична поема Лесі Українки “Одержима”	20
<i>Практичне заняття № 9</i>	
Тема: Драма-феєрія Лесі Українки “Лісова пісня”	21
<i>Практичне заняття № 10</i>	
Тема: Модерна поезія Миколи Вороного	22

<i>Практичне заняття № 11</i> Тема: Поезія “Молодої музи”	24
<i>Практичне заняття № 12</i> Тема: Лірика Богдана Лепкого	25
<i>Практичне заняття № 13</i> Тема: Новелістика Василя Стефаника	26
<i>Практичне заняття № 14</i> Тема: Лірика Олександра Олеся	28
<i>Практичне заняття № 15</i> Тема: Поезія “Пальмового гілля” Агатангела Кримського	29
<i>Практичне заняття № 16</i> Тема: Рання проза Володимира Винниченка (оповідання 1900-х років)	30
<i>Практичне заняття № 17</i> Тема: Образи дітей у малій прозі Володимира Винниченка	32
<i>Практичне заняття № 18</i> Тема: Модерна драма Володимира Винниченка (“Чорна пантера і білий медвідь”)	33
<i>Практичне заняття № 19</i> Тема: Символізм та звукопис у поезії Грицька Чупринки	35

Навчальне видання

**Історія української літератури
кінця XIX – початку XX століття
(Ранній модернізм)**

Методичний посібник
для студентів української філології

Автори: Я.О. Поліщук, Л.В. Томчук

Відповідальний за випуск: Я.О. Поліщук

Комп'ютерна верстка: Л.Федорук

Підписано до друку 26.03.2003 р.
Папір офсет. Формат 60/84 1/16.
Ум. др. арк. 1,14
Тираж 100. Зам. № 135/2

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12